

Oor komt tekort bij 'Oresteia'

Toneelgroep Amsterdam en NTGent; **voorstelling:** 'Oresteia'; **schrijver:** Aischylos; **regie:** Johan Simons; **vertaling:** Herman Altena; **toneelbeeld:** Jens Killian; **spel:** o.a. Marieke Heebink, Pierre Bokma, Aus Greidanus jr., Halina Reijn, Chris Nietvelt; **gezien:** Stadschouwburg Amsterdam.

door PETER LIEFHEBBER

De toewijding van acteurs kent bijna geen grenzen. In de Griekse tragediecyclus 'Oresteia' bij Toneelgroep Amsterdam kliederen ze met natte klei tot die hen de neus en de oren uitkomt. Pierre Bokma, als de vermoorde koning Agamemnon, zit langdurig kouwelijk in de kleffe klei ingebakerd als beeld op diens eigen graf. Zijn collega's smeren zichzelf en elkaar vlijtig in, glibberend en glijdend door de smurrie. Zelfs in de zaal ben je niet buiten schot, zag Schelto Patijn, oud-burgemeester van Amsterdam, op z'n beklodderde jasje.

Vanwaar die boetseerdrijf? Vermoedelijk omdat regisseur Johan Simons een suggestief beeld wil oproepen van de oer-elementen van de schepping, zoals men die zich in de oudheid voorstelde. Wat zeker niet misplaatst is in deze trilogie waarin Aischylos de wrijving liet zien tussen oude aardgoden en jongere luchtgoden, in een tijdsgewricht waarin de vanzelfsprekendheid van blinde wraak begon te wankelen.

Maar er zit een 'maar' aan de kwistige toepassing van dit geklei: het dreigt de aandacht af te leiden van de tekst, en dat klemmt, omdat die het uiterste vergt van het concentratievermogen. Voor mezelfsprekend: ik heb veel niet kunnen ontcijferen. Wat mijn oordeel over deze coproductie van Toneelgroep Amsterdam met NTGent geen goed doet, want het beeld en andere gemaakte keuzes staan nu te vaak de betekenis in de weg.

Aquarium

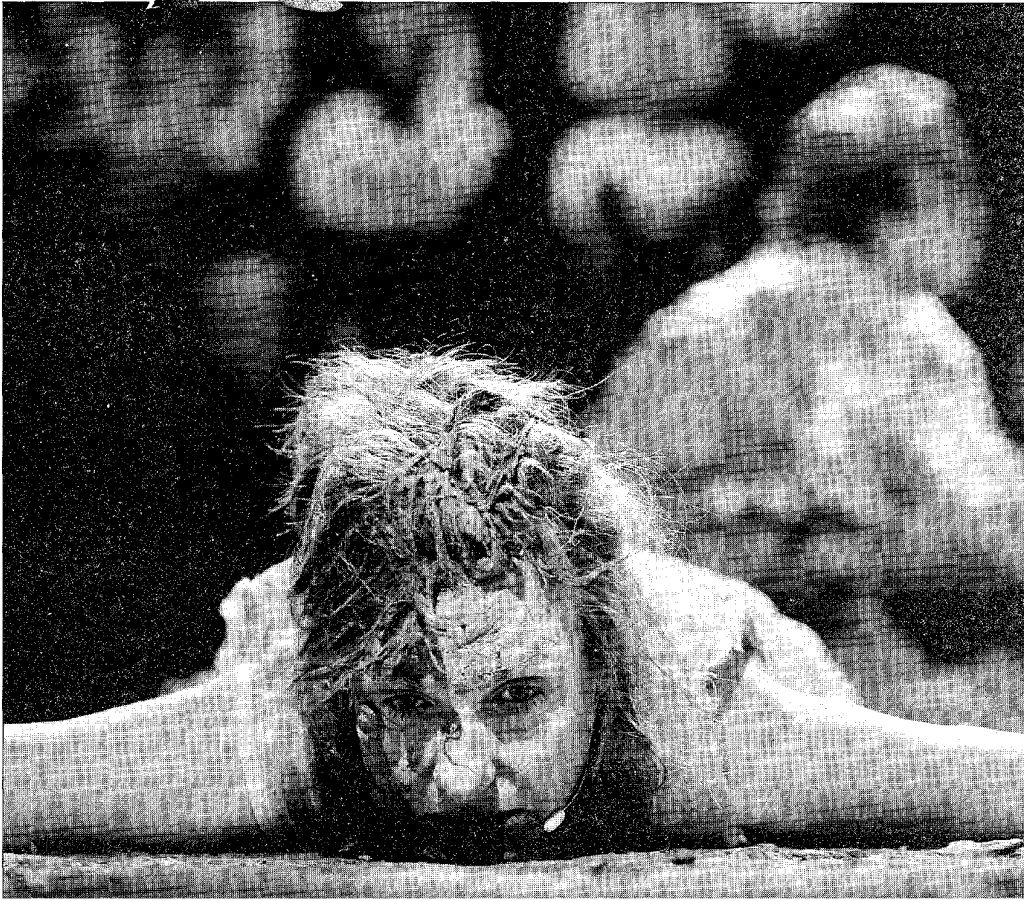
Dat begint al in het eerste bedrijf, zich afspelend in een soort plastic aquarium. Hoe-

wel de spelers zijn toegerust met microfoontjes, ik het stuk redelijk goed ken en weinig mankeer aan mijn oren, heb ik van dat deel hooguit de hoofdlijn kunnen volgen, respectievelijk raden. Behalve het aquarium is daar ook de vertaling debet aan. Herman Altena wilde zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke teksten blijven en heeft duistere passages niet naar eigen arbitraire smaak opgehelderd. Evenmin heeft hij de complexe, beeldhouwde zinnen omgehaakt in mootjes of omgezet in de kale taal van vandaag. Zeer legitieme benadering, maar wel eentje die, vereist dat alle aandacht op de teksten valt. Nu er te veel gaande is terwijl er elders wordt gesproken, nu ook niet alle acteurs even transparant met hun clausen omspringen, nu ze bovendien publiek aan weerszijden van de speelplek moeten bedienen, nu ligt de lat wel erg hoog, te hoog in elk geval voor mij.

Jammer, want er staat een hoogwaardig ensemble en er valt wel degelijk te genieten van demonstraties van voortreffelijk spel. Maar door de ingebakken hindernissen blijven dat losse momenten. Spijtigte meer, omdat de 'Oresteia' fascinerende kwaliteiten in zich bergt, bijvoorbeeld in de verbeelding van historische ontwikkelingen in het krachtenspel tussen de machten van het lot en de nieuwlichterij van burgerrechtspraak.

Het schoot me trouwens te binnen hoe ver de Grieken daarbij nog verwijderd waren van de reuzenstap die Shakespeare 2000 jaar later zette, als hij in 'De koopman van Venetië' over vergeving laat zeggen: „Aardse macht komt God het meest nabij als naast het recht genade staat.” We gaan misschien dus toch vooruit, dat geeft moed.

■ De veelzijdige toepassing van klei leidt de aandacht af van de tekst in de voorstelling 'Oresteia'.

FOTO: TONEELGROEP AMSTERDAM |